

دانشگاه آزاد اسلامی واحد هر سین

عنوان :

شبکه خصوصی مجازی VPN

استاد راهنمای :

سرکار خانم مهندس سارا خسروی

تهیه کننده :

حسن صفری مفرد

شماره دانشجویی :

۸۹۱۰۲۱۸۱

بهار ۹۱

تقدیر و تشکر :

«من علمنی حرفًا فقد صرنی عبداً»

هر کس یک حرف به من بیاموزد مرا بنده خود ساخته است.

امام علی (ع)

با سلام و درود به مشعل داران علم و آگاهی و نجات دهنده انسانها از گمراهی و ضلالت و راهنمای طالبان علم و حقیقت به سوی دستیابی و کسب معرفت.

در این مقاله از زحمات استاد گرانقدرم «سرکار خانم مهندس سارا خسروی» که اینجانب را در انجام این تکلیف یاری و راهنمایی نموده اند خالصانه تقدیر و تشکر می نمایم و همچنین از زحمات کلیه کسانیکه مرا در انجام این پروژه همراهی نموده اند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

تقدیم به:

استاد ارجمند سرکار خانم مهندس سارا خسروی

به پاس آفرینش و راهبری اندیشه های زیبا ، در پهنه آسمان علم و شکیبایی

و به پاس هر آنچه که خالصانه و صبورانه به من آموختید

تا بیاموزم که در راه شناخت علم ، چگونه رهرو باشم .

فهرست مطالب

- ۱ چکیده
- ۲ فصل اول
- ۳ ۱- شبکه های خصوصی مجازی
- ۴ ۱-۱ عناصر تشکیل دهنده یک **VPN**
- ۵ ۳-۱ شبکه های LAN جزایر اطلاعاتی
- ۶ ۴-۱ امنیت **VPN**
- ۷ ۵-۱ تکنولوژی های **VPN**
- ۸ فصل دوم
- ۹ ۲- مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش نخست)
- ۱۰ چکیده
- ۱۱ ۱-۲ . مقدمه
- ۱۲ ۲-۲ . **IPVPN** چیست؟
- ۱۳ ۲-۲ ۳- مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش دوم)
- ۱۴ ۲-۲ ۱-۳- نیازمندیهای مدیریتی **IPVPN** - از دیدگاه **service provider**
- ۱۵ ۲-۲ ۲-۳-۲ مدیریت پیکربندی برای **VPN** های مبتنی بر شبکه(طرف **provider**)
- ۱۶ ۲-۲ ۳-۳-۲ مدیریت پیکربندی برای **VPN** های بر مبنای **CE**
- ۱۷ ۲-۲ ۴-۳-۲ مانیتور کردن کارایی

- ۲۲ **IPVPN در QoS ها**
- ۲۲ **IntServ ۱-۵-۲**
- ۲۳ **DiffServ ۲-۵-۲**
- ۲۵ ۶-۲ مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش سوم)
- ۲۵ **MPLS ۱-۶-۲**
- ۲۵ ۲-۶-۲ . سرویس‌های مجتمع در حوزه‌های MPLS با استفاده از سیگنالینگ CR-LDP
- ۲۶ **DiffServ و MPLS. ۳-۶-۲**
- ۲۶ **MPLS VPN در QoS. ۴-۶-۲ ها**
- ۲۷ **IPVPN مدیریت ۷-۲ ها**
- ۲۸ ۸-۲ نیازمندیهای مدیریت QoS
- ۲۹ ۹-۲ - قابلیتهای عمومی مدیریت QoS برای تدارک IPVPN
- ۲۹ ۱۰-۲ مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش چهارم)
- ۲۹ ۱۰-۲ ۱- مدیریت QoS برای توافقات سطح سرویس (SLA)
- ۳۰ ۱۱-۲ خصوصیات مدیریت QoS برای پیاده سازی
- ۳۲ ۱۲-۲ مفاهیم مدیریتی کاربردی و مدل های پیشنهادی
- ۳۳ بر طبق استاندارد IETF سه گزینه برای گسترش سیستمهای مدیریت VPN و سیستمهای پشتیبانی QoS برای تحويل سرویس VPN وجود دارد

- ۳۳ مدیریت بر مبنای سیاست با استفاده از یک معماری عملیاتی لایه‌ای
- ۳۴ ۱۳-۲ SLA مجتمع شده و مدیریت اطلاعات QoS
- ۳۵ ۱۴-۲ جداسازی مدیریت در شبکه سرویس‌های VPN و شبکه انتقال
- ۳۵ ۱۵-۲ مدیریت شبکه‌های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش پنجم)
- ۳۶ به طور کلی روش‌های اندازه گیری و مانیتور کردن پارامترهای کارایی شبکه به دو دسته تقسیم می‌شوند
- ۳۸ فصل سوم
- ۳۹ ۳-مدیریت شبکه‌های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP)
- ۴۰ ۳-۱ مانیتور کردن بر مبنای سیاست
- ۴۰ ۳-۲ بسته‌های OAM نهفته
- ۴۱ ۳-۳ نیازمندیهای شبکه‌های بدون اتصال
- ۴۲ ۳-۴ مانیتور کردن ترافیک در شبکه‌های خصوصی مجازی
- ۴۲ ۳-۵ عملیات گره‌های مانیتورینگ
- ۴۳ ۳-۵-۱ نتیجه گیری روش مانیتورینگ نهفته
- ۴۵ نتایج
- ۴۳ منابع و مأخذ

بسمه تعالیٰ

نظر داوران

این پروژه با عنوان شبکه خصوصی مجازی VPN در تاریخ ۱۳۹۱/۰۳/۲۵ توسط آقای حسن صفری مفرد

به شماره دانشجویی ۸۹۱۰۲۱۸۱ دفاع و به عنوان پروژه پایانی در مقطع کاردانی پذیرفته شده است.

استاد راهنما: سرکار خانم مهندس سارا خسروی

تاریخ و امضاء

چکیده :

یک VPN ، شبکه ای اختصاصی بوده که از یک شبکه عمومی (عموماً اینترنت) ، برای ارتباط با سایت های از راه دور و ارتباط کاربران با یکدیگر، استفاده می نماید. این نوع شبکه ها در عوض استفاده از خطوط واقعی نظیر : خطوط Leased ، از یک ارتباط مجازی بکمک اینترنت برای شبکه اختصاصی بمنظور ارتباط به سایت ها استفاده می کند.

همزمان با عمومیت یافتن اینترنت ، اغلب سازمانها و موسسات ضرورت توسعه شبکه اختصاصی خود را بدرستی احساس کردند. در ابتدا شبکه های اینترنت مطرح گردیدند. این نوع شبکه بصورت کاملاً اختصاصی بوده و کارمندان یک سازمان با استفاده از رمز عبور تعریف شده ، قادر به ورود به شبکه و استفاده از منابع موجود می باشند. اخیراً ، تعداد زیادی از موسسات و سازمانها با توجه به مطرح شدن خواسته های جدید (کارمندان از راه دور ، ادارات از راه دور) ، اقدام به ایجاد شبکه های اختصاصی مجازی (VPN) Virtual Private Network نموده اند.

با توجه به موارد گفته شده ، چه ضرورتی بمنظور استفاده از VPN وجود داشته و VPN تامین کننده، کدامیک از اهداف و خواسته های مورد نظر است؟ با توجه به مقایسه انجام شده در مثال فرضی، می توان گفت که با استفاده از VPN به هریک از ساکنین جزیره یک زیردریائی داده می شود. زیردریائی فوق دارای خصایص متفاوت نظیر :

- دارای سرعت بالا است .
- هدایت آن ساده است .
- قادر به استثمار (مخفي نمودن) شما از سایر زیردریاییها و کشتی ها است .
- قابل اعتماد است .
- پس از تامین اولین زیردریائی ، افزودن امکانات جانبی و حتی یک زیردریائی دیگر مقرن به صرفه خواهد بود

فصل اول

۱- شبکه های خصوصی مجازی

در طی ده سال گذشته دنیا دستخوش تحولات فراوانی در عرصه ارتباطات بوده است . اغلب سازمانها و موسسات ارائه دهنده کالا و خدمات که در گذشته بسیار محدود و منطقه ای مسائل را دنبال و در صدد ارائه راهکارهای مربوطه بودند ، امروزه بیش از گذشته نیازمند تفکر در محدوده جهانی برای ارائه خدمات و کالای تولیده شده را دارند. به عبارت دیگر تفکرات منطقه ای و محلی حاکم بر فعالیت های تجاری جای خود را به تفکرات جهانی و سراسری داده اند. امروزه با سازمانهای زیادی برخورد می نمائیم که در سطح یک کشور دارای دفاتر فعال و حتی در سطح دنیا دارای دفاتر متفاوتی می باشند . تمام سازمانهای فوق قبل از هر چیز بدنبال یک اصل بسیار مهم می باشند : یک روش سریع ، ایمن و قابل اعتماد بمنظور برقراری ارتباط با دفاتر و نمایندگی در اقصی نقاط یک کشور و یا در سطح دنیا اکثر سازمانها و موسسات بمنظور ایجاد یک شبکه WAN از خطوط اختصاصی (Leased Line) استفاده می نمایند. خطوط فوق دارای انواع متفاوتی می باشند. ISDN (با سرعت ۱۲۸ کیلوبیت در ثانیه)، (OC3 Optical Carrier-3) (با سرعت ۱۵۵ مگابیت در ثانیه) دامنه وسیع خطوط اختصاصی را نشان می دهد. یک شبکه WAN دارای مزایای عمدی ای نسبت به یک شبکه عمومی نظیر اینترنت از بعد امنیت و کارآئی است . پشتیانی و نگهداری یک شبکه WAN در عمل و زمانیکه از خطوط اختصاصی استفاده می گردد ، مستلزم صرف هزینه بالائی است.

همزمان با عمومیت یافتن اینترنت ، اغلب سازمانها و موسسات ضرورت توسعه شبکه اختصاصی خود را بدرستی احساس کردند. در ابتدا شبکه های اینترنت مطرح گردیدند. این نوع شبکه بصورت کاملاً اختصاصی بوده و کارمندان یک سازمان با استفاده از رمز عبور تعریف شده ، قادر به ورود به شبکه و استفاده از منابع موجود می باشند. اخیراً ، تعداد زیادی از موسسات و سازمانها با توجه به مطرح شدن خواسته های جدید (کارمندان از راه دور ، ادارات از راه دور)، اقدام به ایجاد شبکه های اختصاصی مجازی (Virtual Private Network) نموده اند.

یک VPN ، شبکه ای اختصاصی بوده که از یک شبکه عمومی (عموماً "ایترننت") ، برای ارتباط با سایت های از راه دور و ارتباط کاربران با یکدیگر، استفاده می نماید. این نوع شبکه ها در عوض استفاده از خطوط واقعی نظیر : خطوط Leased ، از یک ارتباط مجازی بکمک ایترننت برای شبکه اختصاصی بمنظور ارتباط به سایت ها استفاده می کند.

۱-۱ عناصر تشکیل دهنده یک VPN

دو نوع عمدۀ شبکه های VPN وجود دارد :

• VPDN)Virtual private (Remote-Access . به این نوع از شبکه ها User-To-Lan (ارتباط dial-up network کاربر به یک شبکه محلی) استفاده می شود. در شبکه های فوق از مدل ارتباطی کاربران از راه دور ("ESP)Enterprise می باشد ، می باشد از امکانات یک مرکز ارائه دهنده خدمات ایترننت جهانی (service provider ، یک VPN) استفاده نمایند. سرویس دهنده ESP ، بمنظور نصب و پیکربندی (NAS)Network access server ارتباط با سایت قرار خواهد داد. کاربران در ادامه با برقراری ارتباط قادر به دستیابی به NAS و استفاده از نرم افزار مربوطه بمنظور دستیابی به شبکه سازمان خود خواهند بود.

- سایت به سایت (Site-to-Site) . در مدل فوق یک سازمان با توجه به سیاست های موجود ، قادر به اتصال چندین سایت ثابت از طریق یک شبکه عمومی نظیر ایترننت است . شبکه های VPN که از روش فوق استفاده می نمایند ، دارای گونه های خاصی در این زمینه می باشند:

- مبتنی بر اینترنت . در صورتیکه سازمانی دارای یک و یا بیش از یک محل (راه دور) بوده و تمایل به الحاق آنها در یک شبکه اختصاصی باشد ، می توان یک اینترنت **VPN** را بمنظور برقراری ارتباط هر یک از شبکه های محلی با یکدیگر ایجاد نمود.
 - مبتنی بر اکسبرانت . در مواردیکه سازمانی در تعامل اطلاعاتی بسیار نزدیک با سازمان دیگر باشد ، می توان یک اکسبرانت **VPN** را بمنظور ارتباط شبکه های محلی هر یک از سازمانها ایجاد کرد. در چنین حالتی سازمانهای متعدد قادر به فعالیت در یک محیط اشتراکی خواهند بود.
- استفاده از **VPN** برای یک سازمان دارای مزایای متعددی نظیر : گسترش محدوده جغرافیائی ارتباطی ، بهبود وضعیت امنیت ، کاهش هزینه های عملیاتی در مقایسه با روش های سنتی **WAN** ، کاهش زمان ارسال و حمل اطلاعات برای کاربران از راه دور ، بهبود بهره وری ، توپولوژی آسان ،... است . در یکه شبکه **VPN** به عوامل متفاوتی نظیر : امنیت ، اعتمادپذیری ، مدیریت شبکه و سیاست ها نیاز خواهد بود.

۱-۳ شبکه های **LAN** جزایر اطلاعاتی

فرض نمائید در جزیره ای در اقیانوسی بزرگ ، زندگی می کنید. هزاران جزیره در اطراف جزیره شما وجود دارد. برخی از جزایر نزدیک و برخی دیگر دارای مسافت طولانی با جزیره شما می باشند. متداولترین روش بمنظور مسافرت به جزیره دیگر ، استفاده از یک کشتی مسافربری است. مسافرت با کشتی مسافربری ، بمنزله عدم وجود امنیت است. در این راستا هر کاری را که شما انجام دهید، توسط سایر مسافرین قابل مشاهده خواهد بود. فرض کنید هر یک از جزایر مورد نظر به مشابه یک شبکه محلی (**LAN**) و اقیانوس مانند اینترنت باشند. مسافرت با یک کشتی مسافربری مشابه برقراری ارتباط با یک سرویس دهنده وب و یا سایر دستگاههای موجود در اینترنت است . شما دارای هیچگونه کنترلی بر روی کابل ها و روترهای موجود در اینترنت نمی باشید. (مشابه عدم کنترل شما بعنوان مسافر کشتی مسافربری بر روی سایر مسافرین حاضر در کشتی) . در صورتیکه تمایل به ارتباط بین دو شبکه اختصاصی از طریق منابع عمومی وجود داشته باشد ، اولین مسئله ای که با چالش های جدی برخورد خواهد کرد ، امنیت خواهد بود.

فرض کنید، جزیره شما قصد ایجاد یک پل ارتباطی با جزیره مورد نظر را داشته باشد. مسیر ایجاد شده یک روش ایمن، ساده و مستقیم برای مسافرت ساکنین جزیره شما به جزیره دیگر را فراهم می آورد. همانطور که حدس زده اید، ایجاد و نگهداری یک پل ارتباطی بین دو جزیره مستلزم صرف هزینه های بالائی خواهد بود.(حتی اگر جزایر در مجاورت یکدیگر باشند). با توجه به ضرورت و حساسیت مربوط به داشتن یک مسیر ایمن و مطمئن ، تصمیم به ایجاد پل ارتباطی بین دو جزیره گرفته شده است. در صورتیکه جزیره شما قصد ایجاد یک پل ارتباطی با جزیره دیگر را داشته باشد که در مسافت بسیار طولانی نسبت به جزیره شما واقع است، هزینه های مربوط بمراتب بیشتر خواهد بود. وضعیت فوق ، نظیر استفاده از یک اختصاصی Leased است. ماهیت پل های ارتباطی (خطوط اختصاصی) از اقیانوس (ایترنت) متفاوت بوده و کماکن قادر به ارتباط جزایر(شبکه های LAN) خواهند بود. سازمانها و موسسات متعددی از رویکرد فوق (استفاده از خطوط اختصاصی) استفاده می نمایند. مهمترین عامل در این زمینه وجود امنیت و اطمینان برای برقراری ارتباط هر یک سازمانهای مورد نظر با یکدیگر است . در صورتیکه مسافت ادارات و یا شعب یک سازمان از یکدیگر بسیار دور باشد ، هزینه مربوط به برقراری ارتباط نیز افزایش خواهد یافت .

با توجه به موارد گفته شده ، چه ضرورتی بمنظور استفاده از VPN وجود داشته و VPN تامین کننده، کدامیک از اهداف و خواسته های مورد نظر است؟ با توجه به مقایسه انجام شده در مثال فرضی، می توان گفت که با استفاده از VPN به هریک از ساکنین جزیره یک زیردریائی داده می شود. زیردریائی فوق دارای خصایص متفاوت نظیر :

- دارای سرعت بالا است .
- هدایت آن ساده است .
- قادر به استثمار (مخفي نمودن) شما از سایر زیردریا ئیها و کشتی ها است .
- قابل اعتماد است .
- پس از تامین اولین زیردریائی ، افزودن امکانات جانبی و حتی یک زیردریائی دیگر مقرر نبود

در مدل فوق ، با وجود ترافیک در اقیانوس ، هر یک از ساکنین دو جزیره قادر به تردد در طول مسیر در زمان دلخواه خود با رعایت مسایل ایمنی می باشند. مثال فوق دقیقاً "بیانگر تحوه عملکرد VPN است . هر یک از کاربران از راه دور شبکه قادر به برقراری ارتباطی امن و مطمئن با استفاده از یک محیط انتقال عمومی (نظیر اینترنت) با شبکه محلی (LAN) موجود در سازمان خود خواهند بود. توسعه یک VPN (افزایش تعداد کاربران از راه دور و یا افزایش مکان های مورد نظر) بمراتب آسانتر از شبکه هائی است که از خطوط اختصاصی استفاده می نمایند. قابلیت توسعه فراگیر از مهمترين ویژگی های یک VPN نسبت به خطوط اختصاصی است .

۱- امنیت VPN

- شبکه های VPN بمنظور تامین امنیت (داده ها و ارتباطات) از روش های متعددی استفاده می نمایند :
 - فایروال . فایروال یک دیواره مجازی بین شبکه اختصاصی یک سازمان و اینترنت ایجاد می نماید. با استفاده از فایروال می توان عملیات متفاوتی را در جهت اعمال سیاست های امنیتی یک سازمان انجام داد. ایجاد محدودیت در تعداد پورت ها فعال ، ایجاد محدودیت در رابطه به پروتکل های خاص ، ایجاد محدودیت در نوع بسته های اطلاعاتی و ... نمونه هائی از عملیاتی است که می توان با استفاده از یک فایروال انجام داد.
 - رمزنگاری . فرآیندی است که با استفاده از آن کامپیوتر مبداء اطلاعاتی رمزشده را برای کامپیوتر دیگر ارسال می نماید. سایر کامپیوترها مجاز قادر به رمزگشائی اطلاعات ارسالی خواهند بود. بدین ترتیب پس از ارسال اطلاعات توسط فرستنده ، دریافت کنندگان، قبل از استفاده از اطلاعات می بایست اقدام به رمزگشائی اطلاعات ارسال شده نمایند. سیستم های رمزنگاری در کامپیوتر به دو گروه عمدۀ تقسیم می گردد :
 - رمزنگاری کلید متقارن
 - رمزنگاری کلید عمومی

در رمز نگاری "کلید متقارن" هر یک از کامپیوترها دارای یک کلید Secret (کد) بوده که با استفاده از آن قادر به رمز نگاری یک بسته اطلاعاتی قبل از ارسال در شبکه برای کامپیوتر دیگر می باشند. در روش فوق می بایست در ابتدا نسبت به کامپیوترهایی که قصد برقراری و ارسال اطلاعات برای یکدیگر را دارند، آگاهی کامل وجود داشته باشد. هر یک از کامپیوترهای شرکت کننده در مبادله اطلاعاتی می بایست دارای کلید رمز مشابه بمنظور رمزگشائی اطلاعات باشند. بمنظور رمز نگاری اطلاعات ارسالی نیز از کلید فوق استفاده خواهد شد. فرض کنید قصد ارسال یک پیام رمز شده برای یکی از دوستان خود را داشته باشید. بدین منظور از یک الگوریتم خاص برای رمز نگاری استفاده می شود. در الگوریتم فوق هر حرف به دو حرف بعد از خود تبدیل می گردد. (حرف A به حرف C، حرف B به حرف D). پس از رمز نمودن پیام و ارسال آن، می بایست دریافت کننده پیام به این حقیقت واقف باشد که برای رمزگشائی پیام لرسال شده، هر حرف به دو حرق قبل از خود می باطست تبدیل گردد. در چنین حالتی می باطست به دوست امین خود، واقعیت فوق (کلید رمز) گفته شود. در صورتیکه پیام فوق توسط افراد دیگری دریافت گردد، بدليل عدم آگاهی از کلید، آنان قادر به رمزگشائی و استفاده از پیام ارسال شده نخواهند بود.

در رمز نگاری عمومی از ترکیب یک کلید خصوصی و یک کلید عمومی استفاده می شود. کلید خصوصی صرفاً برای کامپیوتر شما (ارسال کننده) قابل شناسائی و استفاده است. کلید عمومی توسط کامپیوتر شما در اختیار تمام کامپیوترهای دیگر که قصد ارتباط با آن را داشته باشند، گذاشته می شود. بمنظور رمزگشائی یک پیام رمز شده، یک کامپیوتر می بایست با استفاده از کلید عمومی (ارائه شده توسط کامپیوتر ارسال کننده)، کلید خصوصی مربوط به خود اقدام به رمزگشائی پیام ارسالی نماید. یکی از متداولترین ابزار "رمزنگاری کلید عمومی"، روشی با نام PGP (Pretty Good Privacy) است. با استفاده از روش فوق می توان اقدام به رمز نگاری اطلاعات دلخواه خود نمود.

- **IPSec** . پروتکل Internet protocol security protocol ، یکی از امکانات موجود برای ایجاد امنیت در ارسال و دریافت اطلاعات می باشد . قابلیت روش فوق در مقایسه با الگوریتم های رمز نگاری بمراتب بیشتر است . پروتکل فوق دارای دو روش رمز نگاری است : Tunnel Transport

در روش tunel ، هدر و Payload رمز شده در حالیکه در روش " صرفا transport " رمز می گردد. پروتکل فوق قادر به رمزگاری اطلاعات بین دستگاههای متفاوت است :

- روتور به روتور
- فایروال به روتور
- کامپیوتر به روتور
- کامپیوتر به سرویس دهنده

AAA : Authentication ,Authorization, AAA . سرویس دهنده ()

Accounting () بمنظور ایجاد امنیت بالا در محیط های VPN از نوع "دستیابی از راه دور" استفاده می گردد. زمانیکه کاربران با استفاده از خط تلفن به سیستم متصل می گردند ، سرویس دهنده AAA درخواست آنها را اخذ و عمایات زیر را انجام خواهد داد :

- شما چه کسی هستید؟ (تایید، Authentication)
- شما مجاز به انجام چه کاری هستید؟ (مجوز، Authorization)
- چه کارهایی را انجام داده اید؟ (حسابداری، Accounting)

۱-۵ تکنولوژی های VPN

با توجه به نوع VPN (" دستیابی از راه دور " و یا " سایت به سایت ") ، بمنظور ایجاد شبکه از عناصر خاصی استفاده می گردد :

- نرم افزارهای مربوط به کاربران از راه دور
- سخت افزارهای اختصاصی نظیر یک " کانکتور VPN " و یا یک فایروال PIX
- سرویس دهنده اختصاصی VPN بمنظور سرویس های Dial-up
- سرویس دهنده NAS که توسط مرکز ارائه خدمات اینترنت بمنظور دستیابی به VPN از نوع " دستیابی از راه دور " استفاده می شود.

- شبکه VPN و مرکز مدیریت سیاست ها

با توجه به اینکه تاکنون یک استاندارد قابل قبول و عمومی بمنظور ایجاد شن VPN ایجاد نشده است، شرکت های متعدد هر یک اقدام به تولید محصولات اختصاصی خود نموده اند.

- کانکتور VPN . سخت افزار فوق توسط شرکت سیسکو طراحی و عرضه شده است. کانکتور فوق در مدل های متفاوت و قابلیت های گوناگون عرضه شده است . در برخی از نمونه های دستگاه فوق امکان فعالیت همزمان ۱۰۰ کاربر از راه دور و در برخی نمونه های دیگر تا ۱۰۰۰۰ کاربر از راه دور قادر به اتصال به شبکه خواهند بود.

- روتر مختص VPN . روتر فوق توسط شرکت سیسکو ارائه شده است . این روتر دارای قابلیت های متعدد بمنظور استفاده در محیط های گوناگون است . در طراحی روتر فوق شبکه های VPN نیز مورد توجه قرار گرفته و امکانات مربوط در آن بگونه ای بهینه سازی شده اند.

- فایروال PIX . فایروال PIX(Private Internet eXchange ، سرویس NAT) قابلیت هائی نظیر Tunneling (تونل سازی) را در یک سخت افزار فراهم نموده است . فایروال ، فیلتر نمودن بسته ای اطلاعاتی ، فایروال و VPN را در یک سخت افزار فراهم نموده است . دستیابی از طریق اینترنت از امکان "Tunneling" استفاده می نمایند. در روش فوق تمام بسته اطلاعاتی در یک بسته دیگر قرار گرفته و از طریق شبکه ارسال خواهد شد. پروتکل مربوط به بسته اطلاعاتی خارجی (پوسته) توسط شبکه و دو نقطه (ورود و خروج بسته اطلاعاتی) قابل فهم می باشد. دو نقطه فوق را "ایترفیس های تونل" می گویند. روش فوق مستلزم استفاده از سه پروتکل است :

- پروتکل حمل کننده . از پروتکل فوق شبکه حامل اطلاعات استفاده می نماید.
- پروتکل کپسوله سازی . از پروتکل هائی نظیر: IPSec,L2F,PPTP,L2TP,GRE استفاده می گردد.
- پروتکل مسافر. از پروتکل هائی نظیر IPX,IP,NetBeui استفاده می شود.

با استفاده از روش Tunneling می توان عملیات جالبی را انجام داد. مثلا" می توان از بسته ای اطلاعاتی که پروتکل اینترنت را حمایت نمی کند (نظیر NetBeui) درون یک بسته اطلاعاتی IP استفاده

و آن را از طریق اینترنت ارسال نمود و یا می توان یک بسته اطلاعاتی را که از یک آدرس IP غیر قابل روت (اختصاصی) استفاده می نماید ، درون یک بسته اطلاعاتی که از آدرس های معتبر IP استفاده می کند ، مستقر و از طریق اینترنت ارسال نمود .

(GRE)generic routing encapsulation از نوع " سایت به سایت " ، در شبکه های VPN بعنوان پروتکل کپسوله سازی استفاده می گردد . فرآیند فوق نحوه استقرار و بسته بندی " پروتکل مسافر " از طریق پروتکل "حمل کننده" برای انتقال را تبیین می نماید . (پروتکل حمل کننده ، عموماً IP است) . فرآیند فوق شامل اطلاعاتی در رابطه با نوع بسته های اطلاعاتی برای کپسوله نمودن و اطلاعاتی در رابطه با ارتباط بین سرویس گیرنده و سرویس دهنده است . در برخی موارد از پروتکل IPSec (در حالت tunnel) برای کپسوله سازی استفاده می گردد . پروتکل IPSec ، قابل استفاده در دو نوع شبکه VPN سایت به سایت و دستیابی از راه دور) است . اینترفیش های Tunnel می باشد دارای امکانات حمایتی از IPSec باشند .

در شبکه های VPN از نوع " دستیابی از راه دور " ، Tunneling با استفاده از PPP انجام می گیرد . PPP بعنوان حمل کننده سایر پروتکل های IP در زمان برقراری ارتباط بین یک سیستم میزبان و یک سیستم ازه دور ، مورد استفاده قرار می گیرد .

هر یک از پروتکل های زیر با استفاده از ساختار اولیه PPP ایجاد و توسط شبکه های VPN از نوع " دستیابی از راه دور " استفاده می گردد :

- L2F(Layer 2 Forwarding) . پروتکل فوق توسط سیسکو ایجاد شده است . در پروتکل فوق از مدل های تعیین اعتبار کاربر که توسط PPP حمایت شده اند ، استفاده شده است .

(PPTP)Point-to-Point Tunneling Protocol) . پروتکل فوق توسط کنسرسیومی متشكل از شرکت های متفاوت ایجاد شده است . این پروتکل امکان رمزنگاری ۴۰ بیتی و ۱۲۸ بیتی را دارا بوده و از مدل های تعیین اعتبار کاربر که توسط PPP حمایت شده اند ، استفاده می نماید .

(L2TP)Layer 2 Tunneling Protocol - پروتکل فوق با همکاری چندین شرکت ایجاد شده است.

پروتکل فوق از ویژگی های PPTP و L2F استفاده کرده است . پروتکل L2TP بصورت کامل

IPSec را حمایت می کند. از پروتکل فوق بمنظور ایجاد تونل بین موارد زیر استفاده می گردد :

- سرویس گیرنده و روتر
- NAS و روتر
- روتر و روتر

عملکرد Tunneling مشابه حمل یک کامپیوتر توسط یک کامیون است . فروشنده ، پس از بسته بندی کامپیوتر (پروتکل مسافر) درون یک جعبه (پروتکل کپسوله سازی) آن را توسط یک کامیون (پروتکل حمل کننده) از انبار خود (ایترفیس ورودی تونل) برای متقاضی ارسال می دارد. کامیون (پروتکل حمل کننده) از طریق بزرگراه (ایترن特) مسیر خود را طی ، تا به منزل شما (ایترفیش خروجی تونل) برسد. شما در منزل جعبه (پروتکل کپسول سازی) را باز و کامپیوتر (پروتکل مسافر) را از آن خارج می نمایید.

فصل دوم

۲- مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش نخست)

چکیده

این مقاله در ابتدا به تعریف شبکه های خصوصی مجازی به طور عام و سپس VPN های مبتنی بر IP می پردازد و انواع مختلف این شبکه را معرفی می کند. در ادامه نیازمندی های مدیریتی آن را از دید نواحی کارکردی FCAPS شرح داده می شود. بخش بعدی این مقاله مدل های مختلف کیفیت سرویس در این شبکه ها را ارایه می دهد. سپس نحوه مدیریت IPVPN ها برای برآورده ساختن نیازمندی های کارایی و کیفیت سرویس و در انتهای یک روش برای مانیتور کردن نهفته پارامترهای کیفیت سرویس IPVPN ها آورده می شود. معماری پیشنهادی در این بخش دو مشخصه ای اصلی دارد، نخست این که از یک روش in-service استفاده می کند که در آن پارامترهای ترافیک واقعی کاربر به وسیله بسته های مخصوص مانیتورینگ اندازه گیری می شوند و دیگر این که توابع مانیتورینگ، یک بخش مجتمع از عناصر عادی شبکه را تشکیل می دهند.

۱-۲ . مقدمه

امروزه شبکه‌های خصوصی مجازی (Virtual Private Network)‌ها که از طریق تسهیلات backbone IP‌های اجرا می‌شوند، بسیار مورد اقبال قرار گرفته‌اند. VPN‌های مبتنی بر IP به عنوان یکی از نوید بخش‌ترین سرویس‌ها برای تهیه کنندگان شبکه نمایان شده‌اند. گسترش دامنه‌دار IPVPN‌ها به دلیل نبود پیاده‌سازی‌های عملی و سردرگمی در بین تعداد بالای راه حل‌هایی که به وسیله ترکیب IPVPN تشريح می‌شوند، به تعویق افتاده است. به علاوه پرسش‌ها و تردیدهایی در باره‌ی امنیت (security)، کیفیت سرویس یا قابلیت گسترش پیاده‌سازی VPN مبتنی بر IP وجود دارند.

۲-۲ . IPVPN چیست؟

سازمان‌ها از شبکه‌های خصوصی برای ارتباط با سایت‌های دور و نیز ارتباط با سازمان‌های دیگر استفاده می‌کنند. با گسترش اینترنت، بسیاری از سازمان‌ها به سمت شبکه‌های خصوصی مجازی حرکت کرده‌اند که بسیاری از مزایای شبکه‌های خصوصی را با هزینه‌ای کمتر ارایه می‌دهند. اگرچه VPN‌ها دارای خطرهایی را هم دربردارند، با معماری و پیاده‌سازی درست می‌توانند برای یک سازمان به حد کافی مفید باشند.

مفهوم شبکه‌ی خصوصی مجازی یک مفهوم جدید نیست. فناوری‌هایی مانند ISDN، FrameRelay یا ATM در دهه‌های گذشته به عنوان مباینی برای پیاده‌سازی این مفهوم استفاده شده‌اند. بدون توجه به هر قالب یا فناوری که پشت سر آن باشد، یک VPN سرویسی را تهیه می‌کند که از لحاظ عملکرد معادل یک شبکه‌ی خصوصی با منابع عمومی است.

VPN می‌تواند به عنوان سرویسی تعریف شود که اتصال دهنگی مشتری در میان چندین سایت روی یک زیربنای تسهیم شده با همان سیاست‌های دسترسی یا امنیت یک شبکه‌ی خصوصی گسترش می‌یابد. یک VPN باید در کارایی، اطمینان، امنیت، مدیریت و کیفیت سرویس قابل مقایسه با یک شبکه‌ی خصوصی باشد. مشتریهای سرویس‌های VPN تسهیلات و تجهیزات تسهیم شده‌ای را که به وسیله یک اپراتور شبکه‌ی عمومی، مدیریت، مهندسی و راه اندازی می‌شود، استفاده می‌کنند.

یک شبکه‌ی خصوصی مجازی IP می‌تواند به عنوان یک پیاده‌سازی VPN تعریف شود که از منابع تسهیم شده یا عمومی شبکه‌ی IP برای پیروی از مشخصات یک شبکه خصوصی مبتنی بر IP استفاده می‌کند. در مقایسه با مدل‌های VPN اتصال‌گرای کلاسیک که مبتنی بر فناوری‌هایی همچون ATM یا Frame Relay هستند، پیاده‌سازی VPN‌های مبتنی بر IP با چالش‌های زیر روبرو هستند:

- چگونه یک شبکه IP تسهیم شده را برای استفاده شرکت خصوصی، ایمن کنیم.
- چگونه تضمین کنیم که کیفیت و ظرفیت شبکه که مورد نیاز محدوده‌ی وسیعی از کاربران و کاربردهاست، به طور کامل پوشش داده می‌شوند.

دو نوع اصلی از VPN ها به طور مشخص شناخته شده اند:

۱- VPN های مبتنی بر تجهیزات مربوط به مشتری یا (Customer Premise Equipment) CPE

۲- VPN های مبتنی بر شبکه.

در یک VPN مبتنی بر CPE دانش و اطلاعات مربوط به شبکه‌ی مشتری محدود به تجهیزات شخصی مشتری است. تدارک و مدیریت VPN به مدیریت شبکه‌ی مشتری وابسته است که به وسیله پیکربندی دستی تونل‌های بین CPE‌ها انجام می‌شود، هرچند به طور معمول تامین‌کنندگان خدمات، مسؤولیت مدیریت و تدارک تجهیزات کاربر را، برای کاهش نیازمندی‌های مدیریتی مشتری بر عهده دارند.

در VPN‌های مبتنی بر شبکه، عملیات و کنترل به وسیله تجهیزات شبکه‌ی تامین‌کننده‌ی خدمات ایجاد می‌شود. شبکه‌ی مشتری به وسیله‌ی تونل‌ها که بین جفت روترهای کناری کار گذاشته می‌شوند، پشتیبانی می‌شود. تونلها ممکن است از کپسوله کردن‌های مختلف برای فرستادن ترافیک از طریق تامین‌کننده‌ی خدمات استفاده کنند. دو نوع اصلی از VPN‌های مبتنی بر شبکه، VPN‌های مبتنی بر لایه‌ی ۲ و VPN‌های مبتنی بر لایه‌ی ۳ هستند. شکل ۲ مدل یک VPN مبتنی بر شبکه را نشان می‌دهد که می‌توان آن را با مدل قبلی مقایسه کرد.

یک دسته‌بندی رایج از VPN‌ها بر این مبناست که آیا CPE مشتری و تامین‌کننده‌ی خدمات اطلاعات مسیریابی را در سطح لایه‌ی ۳ تبادل می‌کنند یا خیر. دو مدل پیاده‌سازی از VPN‌ها می‌توانند بر مبنای ضوابط زیر تعریف شود:

- مدل روی هم قرار گرفته (overlay): مدلی است که سرویس VPN از لحاظ عملکرد، معادل خطوط leased، شبیه‌سازی شده است و تامین‌کننده خدمات و مشتری اطلاعات مسیریابی لایه‌ی ۳ را تبادل نمی‌کنند. این مدل مسؤولیت‌های مشتری و provider را به روشنی از یکدیگر جدا می‌کند.

• مدل peer-to-peer : وقتی تهیه‌کننده‌ی خدمات و مشتری اطلاعات مسیریابی لایه‌ی ۳ را رد و بدل می‌کنند، این مدل پیاده‌سازی مسیریابی مشتری را آسان می‌کند و تدارک آسان‌تری برای ارایه‌ی خدمات

به وجود می‌آورد.

مدل overlay: در مدل VPN روی هم قرار گرفته، تضمین کیفیت سرویس به طور معمول مبتنی بر VC پهنه‌ای باند تضمین شده بر روی یک VC مشخص و بیشینه‌ی پهنه‌ای باند در دسترس، بر روی یک خاص بیان می‌شود.

مدل peer-to-peer VPN : در حقیقت مدل peer-to-peer به منظور از میان بردن مشکلات provider موجود در مدل overlay VPN معرفی شده است. در مدل peer-to-peer، روتر های کناری CPE تبادل می‌کنند. به طور مستقیم اطلاعات مسیریابی را با روتر

۳-۲ مدیریت شبکه‌های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش دوم)

۳-۱ نیازمندیهای مدیریتی IPVPN - از دیدگاه service provider

۱. مدیریت خرابی (fault management): جنبه‌های پشتیبانی و کارکردهای مورد نیاز برای مدیریت خرابی شامل موارد زیر است:

- مشخص کردن مشتری‌هایی که از خرابی متاثر شده‌اند.

- کشف خطا (گزارش‌های حوادث، alarmها، مشخص کردن خطاهای

- تعیین محل خرابی

- ثبت حوادث

- عملیات اصلاحی (ترافیک، مسیریابی، تخصیص منابع).

VPN‌های مبتنی بر شبکه بر یک زیرساخت شبکه‌ای واحد تکیه دارند، بنابراین سیستم مدیریت شبکه باید ابزاری برای اطلاع دادن به provider مربوط به VPN که تحت تاثیر یک خرابی قرار گرفته است، تدارک بییند. باید ابزاری برای مانیتور کردن وضعیت عنصر شبکه و ثبت رخداد مربوط به قطع سرویس به

صورت جزیی یا کلی وجود داشته باشد. در این راستا برای VPN‌های مبتنی بر شبکه‌های به هم متصل، نه تنها برچسب زدن trouble‌ها که ارسال علایمی که نشانه‌های alarm را در بردارد نیز - به ویژه در محیطی که دارای چندین تدارک سرویس است - مورد نیاز است.

خرابی‌هایی که به وسیله‌ی انواع مختلف خطاهای پیکربندی ایجاد شده‌اند و سرویس‌هایی که به دلیل پایین آمدن جدی کارایی، از رده خارج شده‌اند، باید به دقت شناخته شوند، اما تشخیص این‌گونه خطاهای پاک کردن خرابی‌ها در موقعی که مساله شامل حوزه‌های provider‌ی به هم متصل فراوان و گره‌های زیاد است، ممکن است دشوار باشد. مدیریت خرابی باید به وسیله مانیتور کردن وضعیت و رخداد با استفاده از پروتکل‌های کنترلی موجود، وجود دسترسی‌های خاص مشتری و قیدهای مسیریابی و استفاده از تنظیم‌های مناسب پارامتر پیکربندی را بررسی کند. به عنوان حداقل ملزمات، باید توانایی تشخیص برقراری اتصال لایه ۲ (L2) یا مسیرهای قابل رسیدن لایه ۳ (L3) در داخل یک VPN به وجود آید.

۲. مدیریت پیکربندی (configuration management) - نیازهای مرتبط: IETF به تازگی جزیيات نیازمندی‌ها را به طور جداگانه برای پیکربندی‌های مبتنی بر PE و مبتنی بر CE به صورت زیر تعریف کرده است:

- ۲-۳-۲ مدیریت پیکربندی برای VPN‌های مبتنی بر شبکه (provider طرف):
نیازمندی‌های مدیریت پیکربندی که تنها برای یک VPN provider طرف است، به شرح زیر است:
 - سیستم مدیریت شبکه (NMS) باید دست کم پیکربندی جنبه‌های زیر را برای روترهای PE لایه‌ی ۳ پشتیبانی کند: عضویت ایترانت و اکسیترانت و پروتکل مسیریابی CE برای هر اتصال قابل دسترسی، اندازه‌گیری‌های مسیر، تونل‌ها و غیره.
 - NMS باید شناسه‌هایی را برای SP‌ها، PE‌ها و CE‌ها به کار برد و از "تونل‌های سلسله مراتبی" پشتیبانی کند.

- تونل‌ها باید بین دستگاه‌های PE و CE پیکربندی شوند. که این پیکربندی نیازمند هماهنگی و مشارکت شناسه‌های تونل‌ها، تونل‌های سلسله مراتبی، VPN‌ها و هر اطلاعات سرویس وابسته به آن‌ها، برای مثال یک سرویس QoS/SLA است.
- پروتکل‌های مسیریابی که بین روتر‌های PE و دستگاه‌های CE اجرا می‌شوند باید برای هر VPN پیکربندی شوند.
- برای سرویس چندپخشی، پروتکل‌های مسیریابی چندبخشی نیز باید قابل پیکربندی باشند.
- پروتکل‌های مسیریابی که بین روتر‌های PE اجرا می‌شوند و آن‌هایی که بین روتر‌های PE و CE اجرا می‌شوند نیز باید پیکربندی شوند.
- پیکربندی یک PPVPN بر مبنای PE باید متناسب با پیکربندی زیرساخت پایه‌ی آن شامل اجزای متصل شده‌ی شبکه‌های لایه ۲ و لایه ۱ یک PPVPN باشد.

۲-۳-۳ مدیریت پیکربندی برای VPN‌های بر مبنای CE

- نیازمندی‌های مدیریتی خاص برای VPN‌های بر مبنای CE، شامل موارد زیر است:
- تونل‌ها باید بین دستگاه‌های CE پیکربندی شوند. برای این پیکربندی باید:
 - هماهنگی شناسه‌های تونل‌ها، VPN‌ها و هر نوع اطلاعات سرویس وابسته به آن‌ها؛ برای مثال، یک یک سرویس QoS/SLA.
 - پروتکل‌های مسیریابی که بین روتر‌های PE اجرا می‌شوند و دستگاه‌های CE، باید پیکربندی شوند. همچنین برای سرویس چندپخشی، باید پروتکل‌های مسیریابی چندپخشی قابل پیکربندی باشند.
۳. مدیریت حسابداری (Accounting management)-بسیاری از تهیه کنندگان سرویس هزینه شارژ را بر مبنای میزان مصرف ارایه می‌کنند، بنابراین اندازه‌گیری‌هایی که میزان مصرف منابع را نشان می‌دهد باید (با استفاده از سیستم‌های پشتیبانی و پروتکل‌ها) کامل باشد، تا بتوان به حساب مشتریان رسیدگی کرد. همچنین ممکن است NMS به نگهداری همبستگی میان اطلاعات حسابداری با اطلاعات مدیریت

خرابی و کارآیی نیاز داشته باشد. همه‌ی راه حل‌های گسترش PPVPN باید چه گونگی انجام توابع

مدیریت حسابداری زیر را تشریح کنند:

- اندازه‌گیری میزان استفاده از منابع
- جمع‌آوری اطلاعات حسابداری
- ذخیره‌سازی و مدیریت اندازه‌گیری‌ها

بسیاری از تهیه‌کنندگان سرویس ممکن است به اطلاعات اندازه‌گیری نزدیک به زمان واقعی نیاز داشته باشند و ممکن است این نیازمندی را به عنوان بخشی از یک سرویس مدیریت شبکه مشتری ارایه دهنند.

۴. مدیریت کارایی (Performance Management) – مدیریت کارایی شامل مجموعه توابعی است که درگیر مانیتور کردن و جمع‌آوری داده‌های مربوط به کارایی دستگاه‌های مربوط، تسهیلات و خدمات و هم‌چنین محاسبه‌ی میزان توافق با مشخصات سطح سرویس (SLS) مانند QoS و اندازه‌گیری‌های قابل دسترسی بودن هستند. مدیریت کارایی هم‌چنین باید تحلیل جنبه‌های مهم یک PPVPN، مانند میزان استفاده از پهنای باند، زمان پاسخ، در دسترس بودن، آمارگیری‌های QoS، و برنامه‌ریزی‌های آینده بر مبنای داده‌های جمع‌آوری شده را پشتیبانی کند.

۴-۲ مانیتور کردن کارایی

NMS باید رفتار دستگاه را از لحاظ توانایی در ارزیابی اندازه‌گیری‌های کارایی مربوط به یک توافق سطح سرویس مشخص، مانیتور کند. NMS هم‌چنین باید جنبه‌هایی از یک VPN را که به طور مستقیم به یک SLA وابسته نیستند، مانند سطوح مصرف و تغییرات کارایی در وضعیت‌های پرباری، مانیتور کند.

سیستم مدیریت شبکه باید SLA‌های بین SP و مشتری‌های گوناگون رابر طبق SLS (Service Level Specification) های مرتبط پشتیبانی کند.

۵. مدیریت امنیت- تابع مدیریت امنیت کارکردی NMS، باید شامل جنبه‌هایی از مدیریت برای تضمین امنیت دستگاه‌ها، اتصالات قابل دسترس و پروتکل‌های داخل شبکه PPVPN و همچنین امنیت داده‌ها و کنترل‌های مشتریان باشد.

IPVPN در QoS ۵-۲

کیفیت سرویس به طور کلی به معنای اطمینان از داشتن کمترین تاخیر یا گم شدن کمترین میران بسته هاست. که برای انواع مشخصی از کاربردها یا ترافیک تعریف شود. شبکه‌های سنتی شرکت‌ها می‌توانستند سطوح ثابتی را برای در دسترس بودن منابع در همه‌ی وضعیت‌ها تضمین کنند که این تضمین با استفاده از مدارهای اجاره‌ای اختصاصی صورت می‌گرفت. VPN‌های لایه‌ی ۲ می‌توانند کارایی قابل قبول و قابل مقایسه با راه حل‌های خطوط اختصاصی، ایجاد کنند. همچنین انتظار می‌رود که تهیه کنندگان سرویس IPVPN نیز ز QoS به همان نوع پشتیبانی کنند.

به وسیله IETF دو چارچوب به عنوان معماری‌های QoS در شبکه‌های بر مبنای IP به وجود آمده است: سرویس‌های مجتمع (IntServ) و سرویس‌های متمايز (DiffServ). همچنین MPLS همراه با مدیریت ترافیک و مسیریابی مبتنی بر محدودیت نیز ابزارهای جدیدی را برای مدیریت و کنترل QoS تهیه می‌کنند. که این روش‌ها قابل کاربرد به VPN‌های مبتنی بر IP نیز هستند.

IntServ ۱-۵-۲

در مدل سرویس‌های مجتمع، application‌ها مشخصات ترافیکی خود را می‌دانند و به گره‌های میانی شبکه علامت می‌دهند تا منابع مشخصی را برای شان ذخیره کنند تا بتوانند مشخصات ترافیکی آنها را برآورده سازند. بر حسب در دسترس بودن منابع، گره‌های میانی شبکه، منابع را رزرو می‌کند و یک پیغام acknowledgement مثبت یا منفی بر می‌گرداند. این بخش از استاندارد، کنترل ورود

(admissioncontrol) نامیده می‌شود. پروتکل سیگنالینگی که در این بخش بیشتر استفاده می‌شود Resource reSerVation Protocol یا RSVP نامیده می‌شود.

RSVP دو نوع کلاس سرویس را وابسته به نوع کاربرد و میزان حساسیت آن به تاخیر، گم شدن بسته ها و ... تحويل می‌دهد:

۱. سرویس تضمین شده Guaranteed service: این سرویس پهنانی باند را برای ترافیک application

موردنظر و بیشینه‌ی معینی را برای تاخیر تضمین می‌کند.

۲. سرویس با بار کنترل شده Control-load service: در این سرویس تاخیر متوسط تضمین می‌شود، اما تاخیر انتها به انتهایی، که به وسیله یک بسته‌ی دلخواه ایجاد می‌شود، به طور دقیق نمی‌تواند محاسبه شود.

عمده‌ترین مشکل روش‌های سرویس مجتمع، در استفاده از RSVP است. RSVP به تک تک جریان های هر ترافیک یک QoS نسبت می‌دهد. بنابراین ترافیک سیگنالینگ سنگینی باید بین عناصر شبکه که وابسته به یک ناحیه مرکزی از شبکه هستند، مبادله شود. به علاوه، بعد از این‌که یک رزرو صورت گرفت و ارتباط برقرار شد، هر عنصر شبکه باید برای هر بسته IP رسیده، کلاسی مشخص کند تا متعلق بودن آن به یک جریان QoS مشخص شود و اگر بسته IP رسیده متعلق به جریان QoS مورد نظر بود، منابع لازم را به جریان نسبت دهد. بنابراین در استفاده از RSVP مسایلی همچون قابلیت گسترش در حوزه‌ی سیگنالینگ، کلاس‌بندی و مکانیزم‌های زمان‌بندی وجود دارد.

DiffServ ۲-۵-۲

تدارک سرویس متمایز برای تهیه‌ی QoS در یک شبکه از طریق مکانیزم‌هایی است که می‌توانند برای به دست آوردن یک سرویس برای مشتری انتهایی استفاده شوند. یکی از این مکانیزم‌ها رفتار در هر (HOP) یا DiffServ تعدادی از رفتارهای داده‌ها را که به عنوان یک PHB شناخته می‌شوند، تعریف می‌کند. این رفتارها می‌توانند به بسته‌های هر گره اعمال شوند (همه‌ی بسته‌هایی که از یک

لینک عبور می‌کنند و به رفتار مشابهی نیاز دارند یک Behavior Aggregate (BA) را تشکیل می‌دهند).

PHB برای مشخص کردن رفتار نسبت داده شده به هر بسته در گره به کار می‌رود. این رفتار شامل انتخاب صفات و تنظیم زمان‌بندی و آستانه‌ی ازدحام است. بسته‌ها برای تشخیص رفتاری که نیاز دارند، با استفاده از بایت DS علامت‌گذاری می‌شوند. بایت TOS که در هدیر IP وجود دارد، قرار می‌گیرد. PHB‌های تعریف شده عبارت‌اند از:

(Expedited Forwarding(EF •

EF در هر گره loss jitter پایین و تاخیر پایین را عرضه می‌دارد.

(Assured Forwarding(AF •

گروه N AF PHB کلاس فورواردینگ غیر وابسته را تعریف می‌کند (در حال حاضر ۴ کلاس فورواردینگ غیر وابسته تعریف شده است) که به صورت AFn تا AF1 هستند. در داخل هر یک از این کلاس‌های فورواردینگ، برای احتمال تحويل بسته، M زیر کلاس وجود دارد (در حال حاضر ۳ زیرکلاس تعریف شده است). هر کلاس فورواردینگ در داخل این گروه به طور مستقل برای منابعی مانند فضای بافر و حداقل ظرفیت خروجی که باید به وسیله‌ی مکانیزم زمان‌بندی تضمین شود، پیکربندی می‌شود.

(Default Behavior(DE •

DE PHB ترافیک موجود best effort را مشخص و رفتاری تعریف می‌کند که گره، هر تعدادی از این بسته‌ها را که امکان داشته باشد در کوتاه‌ترین زمان ممکن تحويل دهد.

۶-۲ مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش سوم)

MPLS ۱-۶-۲

برای سرویس های QoS در یک شبکه IP، می توان از معماری سرویس های مجتمع و سرویس های متمایز استفاده کرد. اما به دلیل استفاده از برقسبها در MPLS، برای کار کردن بر روی یک معماری MPLS، به ایجاد تغییراتی نیاز است. برای ایجاد این تغییرات سه روش به IETF پیشنهاد شده است:

۶-۲ سرویس های مجتمع در حوزه های MPLS با استفاده از سیگنالینگ CR-LDP

یکی از پی آمدهای مهم مسایل قابلیت گسترش در IntServ این است که QoS در سطح IntServ فقط می تواند در بین نواحی جانبی شبکه ایجاد شود. این وضعیت باعث جلوگیری از توسعه‌ی آن به داخل نواحی مرکزی و پیاده سازی QoS انتهای انتها می شود. استفاده از پروتکل MPLS در شبکه‌ی مرکزی بعضی از مسایل مربوط به scalability را حذف می کند و با پروتکل CD-LDP مسیرهایی به نام LSP یا QoS تعريف می شوند که دارای محدودیت های QoS هستند و کلاس‌بندی Lable Switched Path را با استفاده از حوزه های MPLS و نواحی IntServ ایجاد می کنند. بدین منظور، LSR ورودی LSR را با استفاده از حوزه های MPLS/IntServ عمل می کند. بعد از پذیرش یک پیغام gateway دارای کیفیت سرویس RSVP که منابع را رزرو می کند، LSR ورودی، یک LSR مسیریابی شده به طرف LSR های خروجی برقرار می کند. مقادیر پارامترهای ترافیکی (مانند پارامترهای QoS) از پیغام های resv مربوط استخراج می شود. ترافیک فرستنده RSVP حوزه های MPLS با استفاده از این مسیر CR-LSP عبور می کند. اگرچه LSR هایی که در کناره های حوزه های MPLS نیستند، تنها پیغام های CR-LDP را پردازش می کنند. این روش می تواند تا حدی مشکل scalability را حل کند، برای همکاری بهتر روش سرویس متمایز با MPLS به نظر می رسد که تغییرات بیشتری در شبکه هسته موردنیاز است.

DiffServ و MPLS. ۳-۶-۲

ممکن است لازم باشد یک LSP به دلیل ارتباط با خواص کیفیت یک سرویس خاص، به وسیله‌ی MPLS مکانیزم‌های QoS در داخل LSRها از طریق ابزاری غیر از MPLS اجرا شود. نیازمندی اصلی برای پشتیبانی از DiffServ این است که تضمین کند بسته‌ها رفتار QoS مناسب خود را به وسیله هر LSR داخل شبکه دریافت می‌کنند.

MPLS VPN در QoS. ۴-۶-۲

VPN‌های سنتی که بر مبنای فناوری‌های لایه ۲ یا خطوط اجاره‌ای (leased line) هستند، به صورت تضمین شده، پایین‌ترین سطح کیفیت سرویسی را که به وسیله پارامترهایی مانند CIR (در مورد ATM) یا پهنه‌ای باند مدار (در مورد خطوط اجاره‌ای) بیان می‌شوند، عرضه می‌کنند. البته در مورد VPN‌های MPLS نیز کاربران باید تضمین‌های مشابهی برای داشته باشند.

دو مسیر اصلی کنترل QoS در VPN‌های MPLS وجود دارد- مدل pipe و مدل hose: مدل hose بر مبنای دو پارامتر ICR (Ingress Committed Rate) و ECR (Egress Committed Rate) تعریف می‌شوند. این دو پارامتر، ترافیکی را که هر روتر CE (طرف مشتری) می‌تواند به سایت‌های VPN دیگر انتقال دهد یا از سایت‌های VPN دیگر دریافت کند، مشخص می‌کنند.

شکل ۴ مثالی را از مدل hose نشان می‌دهد. که در این مورد روتر CE که به سایت ۱ متصل است می‌تواند تا ۵۱۲ kbit/s را از سایت‌های دیگر همان VPN دریافت کند و تا ۲۵۶ kbit/s را انتقال دهد. باید توجه شود که این مقادیر وابسته به توزیع ترافیک در بین سایت‌های remote هستند. برای مثال به سایت ۱ اجازه داده می‌شود که اگر در همان زمان در حال ارسال هیچ ترافیکی به سایت ۳ نباشد، ۲۵۶ kbit/s را در یک فاصله زمانی مشخص به سایت ۲ بفرستد.

کنترل QoS در هسته MPLS ممکن است به وسیله‌ی DiffServ صورت گیرد. در این مورد مدل مبنای hose می‌تواند به طور جداگانه برای هر کلاس سرویسی به کار برد شود. از دیدگاه مشتری یکی از فواید مدل hose این است که نیاز به دانستن جزئیات توزیع ترافیک بین سایتهاي VPN ندارد. این ویژگی پیاده‌سازی این روش را آسان می‌کند.

مدل دیگر، مدل pipe است که شامل تدارک برای تضمین QoS، برای مثال کمینه‌ی پهنای باند، بین هر جفت از روتراهای CE است. LSP‌هاي دارای پهنای باند تضمین شده بین PE‌ها که در MPLS مورد استفاده قرار می‌گيرند، می‌توانند برای پشتيبانی از مدل pipe استفاده شوند.

مدل pipe روش QoS پايه‌اي را که در VPN‌هاي Frame Relay ATM يا Frame Relay است. در خود دارد. (جدا از اين واقعیت که مدل pipe يك طرفه است در حالی که در ATM يا Relay ارتباط در حالت عادي دو طرفه تعريف می‌شود).

در مثالی که در شکل ۵ نشان داده شده است، دو ارتباط سایتهاي "۳" و "۱" و سایتهاي "۲" و "۴" به ترتیب دارای پهنای باند ۵ Mbit/s و ۷ Mbit/s هستند.

مدل pipe می‌تواند به تعدادی از کلاس‌هاي سرویس اعمال شود.

از آنجا که يك راه حل واحد که دربرگيرنده و برطرف‌کننده همه‌ی نيازها باشد، وجود ندارد، در عمل پیاده‌سازی‌هايی که به صورت ترکيبي از دو مدل هستند، می‌توانند مناسب‌ترین راه حل باشند.

۷-۲ مدیریت IPVPN ها

در اين بخش ابتدا بر مبنای آخرین نسخه‌ی سند IETF، توانمندی‌هاي کارکردي که به علاوه جزئی از سرویس‌هاي پشتيبانی مدیريتي برای تدارک IPVPN به شمار می‌آيند، تشریح می‌شود و سپس مطابق مفهوم TMN مروری بر جنبه‌هاي مدیريتي مربوط به آن، خواهد شد. در انتهای بر مبنای ويرايش‌هاي تازه توسعه یافته‌ی مدل مدیريتي و QoS، چارچوب در بر گيرنده IP و معماوري مدیريتي مخصوص VPN نشان داده می‌شود.

۸-۲ نیازمندیهای مدیریت QoS

از آنجایی که VPN‌ها به طور معمول اتصالات شبکه‌ی خصوصی امنی هستند که در روی یک زیرساخت قابل دسترس عمومی مانند اینترنت یا شبکه‌ی تلفن عمومی ایجاد می‌شوند، به طور ایده‌آل یک VPN باید شبیه یک شبکه‌ی خصوصی رفتار کند؛ یعنی امن باشد، در دسترس باشد و نیز کارایی قابل پیش‌بینی داشته باشد. به طور معمول بر طبق مدل TMN، رفتار جداگانه‌ای برای جنبه‌های مدیریتی شبکه و جنبه‌های کنترلی آن در نظر گرفته می‌شود.

توابع مدیریتی اغلب به صورت یک لایه‌ی پوششی که عملیات مخصوص FCAPS را انجام می‌دهند، پیاده‌سازی می‌شوند. امروزه این جداسازی واضح بین سطح کنترلی و سطح مدیریتی چندان آشکار نیست. انواع مخصوصی از مدیریت شبکه تا کنون در پروتکل‌ها (لایه بالا) به صورت نهفته قرار گرفته‌اند و روند و خط سیر به سمت سرمایه‌گذاری بسیار بیش‌تری در مدیریت خدمات و توسعه‌ی مکانیزم‌های مدیریتی سطح بالا برای خودکار کردن زیربرنامه‌های خاص مدیریتی و کاهش زمان تحویل تا حد امکان در حرکت است.

یکی از موضوعات کلیدی برای موفقیت یک راه حل VPN، مساله کیفیت سرویس – QoS است. ترکیب VPN همراه QoS منجر به محصولاتی با قابلیت رقابتی بالا می‌شود. بنابراین هم VPN و هم QoS باید با یک روش مجتمع مدیریت شوند. بدون توجه به اینکه چه معماری برای VPN انتخاب می‌شود یا چه فناوری، QoS را پشتیبانی می‌کند. سرویس‌های IPVPN فرصت خوبی را برای تهیه‌کنندگان خدمات فراهم می‌کنند تا منافع جدید و بیش‌تری را دریافت کنند. تامین کنندگانی که بتوانند سرویس‌های IPVPN قابل مدیریت و به سرعت قابل گسترشی را عرضه کنند، سود رقابتی را به دست می‌آورند. کلید موفقیت و سودبخشی نهایی خدمات IPVPN را می‌توان به طور ساده در فناوری فراهم شده جست‌وجو کرد. مدیریت‌پذیری سرویس و مدیریت کل دوره‌ی زمانی؛ یعنی برنامه‌ریزی (planning)، تدارک (provisioning)، مانیتورینگ، عملیات (operation) و صورت‌حساب (billing)؛ هر دو مهم هستند. مدیریت سرویس به مدیریت زیر ساخت شبکه‌ای که در زیر آن قرار گرفته و تدارک و تهیه رابطه‌ای برای داده‌ها و مکانیزم‌هایی که فرایند کلی تجاری provider را پیش ببرند بستگی دارد. تهیه‌کنندگان

سرویس، دیگر، روی قیمت با یکدیگر رقابت نمی‌کند بلکه بر روی زمان تحویل سرویس رقابت می‌کند.
بنابراین کلید گسترش سودآور سرویس VPN، مدیریت است.

۹-۲- قابلیتهای عمومی مدیریت QoS برای تدارک IPVPN

۱. پشتیبانی از نیازمندی‌های گوناگون ترافیک (QoS) کاربر آن گونه که کاربر تعريف می‌کند.
۲. ارائه، پشتیبانی و نگهداری سطوح توافق شده‌ی سرویس (برای مثال پیکربندی، خرابی، کارایی، امنیت و...)
۳. هر FCAPS‌ی باید با SLA مقایسه شود و هر تخطی از QoS و SLA باید به طور خودکار کشف شود . تدارک و تهیی اطلاعات کارایی، آمارها و غیره ؛ یعنی فعال کردن مکانیزم‌های مانیتورینگ و اندازه‌گیری‌های مناسب نیازمندی‌های QoS و SLA؛ تحلیل اطلاعات (برای مثال پهنهای باند، زمان پاسخ، فراهم بودن، تلفات بسته و غیره)، پیش‌بینی روند آینده، حتا مسایل و یا توصیه‌هایی در ارتباط با SLA های جاری، الگوی ترافیکی، QoS و غیره.

۱۰-۲ مدیریت شبکه‌های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش چهارم)

۱۰-۱ مدیریت QoS برای توافقات سطح سرویس (SLA)

- برخی از قابلیت‌های مدیریتی باید در SLA‌ها قرار گیرند و برای هر VPN، هر سایت VPN و یا هر مسیر VPN فرمولبندی شوند. مدیریت SLA باید بر مبنای موارد زیر باشد:
- اهداف سطح خدمات که از بعضی یا همه موارد مقابل تشکیل می‌شود: قابلیت انتقال IP، پارامترهای QoS، در دسترس بودن، مطمئن بودن، تثبیت و تایید تحویل، پشتیبانی پویا و قابلیت حمل و نقل، امنیت، پهنهای باند، اولویت‌ها، تشخیص هویت، پروتکل‌های پشتیبانی شده، گسترش انعطاف‌پذیری و متصل بودن و مدت زمان SLA.

- اهداف مانیتورینگ سرویس: مانیتورینگ QoS با در نظر گرفتن اهداف، ردیابی جریان، تهیه و ارایه گزارش‌های موردنیاز، اهداف سود و زیان مالی، گزینش صورت حساب، جریمه‌ها، قیمت‌گذاری و هزینه‌های خاتمه‌ی زود هنگام سرویس.
- مدیریت QoS کمک می‌کند تا ترافیک بحرانی، کارایی قابل قبولی داشته باشد.

۱۱-۲ خصوصیات مدیریت QoS برای پیاده سازی

کاربران به طور عادی توجهی به مکان‌شناسی شبکه یا سطح بالای امنیت و یا حتا فناوری خاص یا پروتکل‌ی که VPN مورد استفاده‌ی آن‌ها را پشتیبانی می‌کند، ندارند. آن‌ها به طور معمول درباره‌ی زمان پاسخ مورد قبول در دسترسی به یک سایت راه دور و کیفیت مورد نظر در زمانی که از سرویس‌ها استفاده می‌کنند، توجه دارند.

تهیه‌کنندگان سرویس باید بتوانند SLA‌های انتها به انتها و QoS تضمین شده تحویل دهند. تهیه‌کنندگان سرویس ممکن است مایل باشند سرویس‌های پردازش را که به وسیله SLA‌ها تعریف شده‌اند، به عنوان بخشی از VPN‌های خود، ارایه دهند. QoS در شبکه‌های IP به دستگاه‌ها این هوشمندی را می‌دهد که در ابتدا به ترافیکی رسیدگی کنند که با سیاست شبکه مطابقت دارد.

ویژگی‌های مورد نیاز مدیریتی بر طبق جداسازی سطح سرویس و سطح شبکه، به دو گروه تقسیم می‌شوند:

در سطح سرویس، application QoS، باید حداقل کارکردهای زیر را فراهم کنند (روش‌های مدیریت QoS):

- تدارک خودکار سرویس VPN: بر طبق تقاضای مشتریان، درخواست‌های اتصال باید به سرعت و به طور کامل برآورده و QoS باید تضمین شود. ابزارهای مدیریت QoS باید دارای راه حل‌هایی باشند که اجازه دهنده ایجاد شوند، دارای پشتیبانی از انتخاب‌های مختلف برای کلاس‌های سرویس VPN باشند، دارای گزارش‌های کارایی باشند و...

- مانیتورینگ کارایی: گرفتن اطلاعات ترافیکی از شبکه و جمع‌آوری آن از جهات گوناگون و در فواصل زمانی مختلف و تعریف چگونگی نگاشت اندازه‌گیری‌های QoS به پارامترهای کارایی سطح سرویس به طوری که بتواند برای مشتری ارایه شود، باید امکان‌پذیر باشد. ویژگی‌های SLA، مانند تاخیر، در دسترس بودن، بازدهی و jitter باید در سطوح مختلف مانیتور و جمع‌آوری شود.
- مدیریت سرویس مشتری: مشتری‌ها باید با خدمات مدیریتی مانند: تدارک و فراهم‌آوری خودکار، سرویس‌های پیکربندی QoS، گزارش‌های زمان‌بندی شده از پیروی SLA و غیره آشنا شوند.

- در سطح شبکه روش‌های مدیریت QoS زیر باید مورد توجه قرار گیرند:
- کلاس‌بندی بسته‌ها - به گروه‌بندی بسته‌ها بر طبق ضوابط از پیش تعریف شده کمک می‌کند، به طوری که گروه‌های به دست آمده از بسته‌ها می‌توانند، برای داشتن رفتارهای مشخص با بسته‌های هر گروه به کار روند. ضوابط کلاس‌بندی ترافیک قبل و بعد از وارد شدن به VPN می‌توانند آدرس‌های IP، URL، آدرس‌های MAC، شماره‌ی پورت TCP/UDP یا نوبت‌دهی در زمان باشد.
 - علامت‌گذاری رنگ‌بندی بسته - بعد از کلاس‌بندی، بسته‌ها باید با یک Id یکسان (با استفاده از فیلد TOS در IP و غیره)، علامت‌گذاری شوند تا اطمینان حاصل شود که کلاس‌بندی به صورت انتها به انتهای در نظر گرفته شده است.
 - مدیریت پهنه‌ی باند - بعد از کلاس‌بندی ترافیک، باید دریافت رفتار صحیح به وسیله آن از جهت زمان بندی و صفحه‌بندی در روتورها تضمین شود.
 - Traffic Shaping - این روش برای صاف کردن و مرتب کردن جریان‌های ترافیک استفاده می‌شود. می‌تواند برای جلوگیری از ترافیک burst و نیز جلوگیری از peak Tocken Bucket Shaper ترافیکی به جای استفاده از مشخصات روتورهای PE، استفاده شود، همچنین دستگاه‌های shaper ممکن است به ازای هر سایت بین CE و PE به وسیله مشتریان پیاده‌سازی شوند.

- جلوگیری از ازدحام- shaping در هر مورد ممکن است باعث ایجاد صفحه‌ای طولانی در روتر های کناری شود، بنابراین جلوگیری از ورود یا drop کردن بسته‌ها از جریان‌های تولید شده به وسیله‌ی کاربردهای غیرحساس می‌تواند از ازدحام زیاد در شرایط بارهای زیاد جلوگیری کند.

۱۲-۲ مفاهیم مدیریتی کاربردی و مدل‌های پیشنهادی

در اثبات تحويل مناسب و مدیریت شده خدمات VPN، موضوعات اساسی مورد توجه اپراتورهای شبکه و تولیدکنندگان خدمات به شرح زیر است:

I. برای پیاده‌سازی ابزارهای اندازه‌گیری مقدار مصرف؛ اندازه‌گیری‌های کارایی مصرف منابع و اندازه‌گیری انواع نقاط دسترسی قابل اندازه‌گیری، رابطه‌ایی که به دست آوردن داده‌های مربوط را از نتایج اندازه‌گیری امکان‌پذیر می‌کنند.

II. برای انتخاب و پیاده‌سازی در گرفتن داده‌ها؛ مدیریت، مستندسازی، ابزارهای رسیدگی به داده‌ها، قوانین و راه‌حل‌ها، منابع مورد نیاز و جنبه‌هایی که رسیدگی به داده‌ها و قابلیت‌های ذخیره‌سازی و هم‌چنین تبدیلات داده‌ها و ابزارهای پردازش داده‌ها را می‌پوشانند، باید یک MIB استاندارد به کار برده شود و سیستم‌های پایگاه داده‌ی پشتیبان عملیات و مدیریت باید به صورت مجتمع وجود داشته باشد.

III. برای عرضه مدیریت خرابی که وابسته به عنصر شبکه است، برای پیاده‌سازی ثبت رخدادها و قابلیت‌های مانیتور کردن وضعیت، علاوه بر سطوح alarm قابل انتخاب برای سیگنال زدن نشانه‌ی alarm مجتمع‌سازی گزارش‌دهی خرابی و فرآیندها و سیستم‌های trouble ticket پیشنهاد می‌شود.

IV. برای پشتیبانی از اتوماسیون در مدیریت پیکربندی، مدل تحويل سرویس IPVPN بر مبنای مفهوم تهیه‌کننده‌ی اصلی پیشنهاد می‌شود. عملیات زیر می‌تواند بر مبنای این مدل انجام شود:

- مذاکرات در مورد مکان‌شناسی سایت و پیش‌بینی ترافیک مربوط (ظرفیت و نوع payload) که قرار است انتقال یابد) و تغییرات بر حسب تقاضا در رزرو منابع.

- توجه به مشتری و در نظر گرفتن رابطهایی برای رسیدگی به دستورات سیستم پشتیبانی از زمان تحويل سرویس، به صورت مجتمع.

V. برای به کار بردن مناسب ابزارهای انتخاب شده مانیتورینگ کارایی، راه حل های استاندارد اندازه گیری، و طرح های ارزیابی کننده در مدیریت کارایی. پارامترها، ضوابط اندازه گیری و اهداف باید از SLA های محصولات معمول و مورد توافق گروههای کاربری مربوط انتخاب شوند. افزون بر این ارزیابی آماری نیز مورد نیاز است.

VI. برای پیاده سازی سیستم های پشتیبانی استاندارد، که برای اهداف تشخیص هویت، حدود و اختیارات و مدیریت حساب رسانی به کار برده می شوند. برای به کار بردن معماری بر مبنای امنیت، برای پیاده سازی قابلیت های ایجاد بازرگانی های امنیتی.

بر طبق استاندارد IETF سه گزینه برای گسترش سیستم های مدیریت VPN و سیستم های پشتیبانی برای تحويل سرویس QoS وجود دارد:

- استفاده از یک مدل call-centre برای کنترل مشتری
- گسترش سیستم های مدیریتی سفارشی و اغلب اختصاصی و کنترل سیستم ها، مانیتور کردن راه حل های پیاده سازی برای مدیریت backbone شبکه ای IPVPN و تحويل سرویس VPN.
- برای پیاده سازی استاندارد و نیز راه حل های مدیریت VPN بر مبنای سیاست.

مدیریت بر مبنای سیاست با استفاده از یک معماری عملیاتی لایه ای مدل معماری QoS بر مبنای سیاست در استاندارد IETF شامل چهار گزینه هی کارکردی است: پیکربندی، عنصر شبکه، موئور سیاست و حساب رسانی. با این روش، فرآیندهای مدیریتی انعطاف پذیر و توسعه پذیر پیاده سازی می شوند که با یکدیگر می توانند از هزینه های QoS و هزینه های مبتنی بر میزان استفاده، پشتیبانی کنند.

این معماری یک ارایه عملی را در زمان واقعی از دیدگاه‌های مختلف، عرضه می‌دارد. این دیدگاه‌ها می‌توانند مبتنی بر مشتریان، فیلتر کردن داده‌های مدیریتی به ازای هر VPN و یا حساب‌رسی نیازمندی‌های مورد نیاز امنیتی باشد.

در این معماری نقاط اعمال سیاست (Policy Enforcement Points-PEP) مسؤول عرضه‌ی کنترل بر مبنای سیاست به وسیله پیاده‌سازی سیاست و فرآیند اندازه‌گیری در لایه‌ی NE و سپس اعمال کنترل به مدیریت عنصر (Element Management-EM) است، در حالی که سیاست به وسیله لایه‌ی مدیریت شبکه انتخاب و پیاده‌سازی می‌شود.

بر مبنای سیاست کیفیت خدمات NMS/OSS، قابلیت‌های مدیریت SLA و هزینه‌ی QoS نیز ممکن است پیاده سازی شوند (در این شکل لایه‌ی مدیریت سرویس/تجاری که در بالای لایه مدیریت شبکه قرار دارد، نشان داده نشده است).

وقتی که یک provider اصلی وجود دارد که دارای سیستم‌ها و راه حل‌های مختلف دست‌رسی برای تهیه و تدارک شبکه و هم‌چنین یک شبکه‌ی مرکزی و یک backboneIP است، به طور خاص می‌توان از این مدل استفاده کرد.

۱۳-۲ SLA مجتمع شده و مدیریت اطلاعات QoS

برای این که بتوانیم به طور واقعی مدیریت مجتمع SLA را انجام دهیم، لازم است در همه‌ی سرویس‌های وابسته و اطلاعات مشتریان، یک مدیریت موثر داشته باشیم. توابع مدیریت SLA باید گسترده و سیعی از منابع داده را ترکیب کنند، وابستگی آن‌ها را پیدا و در نهایت ارزیابی و مدیریت کنند تا بتوانند به گونه‌ای موثر برآورده شدن SLA‌ها را مدیریت و ضمانت کنند.

۱۴-۲ جداسازی مدیریت در شبکه سرویس‌های **VPN** و شبکه انتقال

تا کنون لایه‌های جداسازی شده شبکه‌ی سرویس‌ها و شبکه‌ی انتقال به وسیله‌ی ITU-T که سرویس های IP و چارچوب پشتیبانی از IPVPN را گسترش دادند، معرفی شده‌اند. این مفهوم لایه‌ای به عنوان یک روش بنیادین برای مدل مدیریت شبکه و QoS شناخته می‌شود.

با این مفهوم مدیریت شبکه (و QoS)، اندازه‌گیری‌های کارایی، توابع تولید آلام و مانیتور کردن، می‌توانند بر مبنای اهداف پارامتری دارای انتخاب، اندازه‌گیری‌های استاندارد موجود و ابزارهای مدیریتی موجود باشند. نقاط مرجع که رابطه‌ای مدیریتی پیاده‌سازی شده برای توابع گوناگون هستند، باید برای مانیتور کردن و اندازه‌گیری‌های QoS، تبادل اطلاعات QoS و فعل و افعالات اجزای مختلف به کار برده شوند. سیستم‌های مدیریت QoS و نقاط مرجع قرار است به طور خاص برای انواع مختلف ترافیک انتها به انتها و برای ویژگی‌های ارتباطی VPN‌ها طراحی شوند.

۱۵-۲ مدیریت شبکه‌های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل ایترنت (IP) (بخش پنجم)

ایجاد چارچوبی برای مانیتور کردن نهفته‌ی پارامترهای کیفیت خدمات در شبکه‌های خصوصی مجازی مبتنی بر پروتکل ایترنت در این بخش به طور مختصراً یک چارچوب برای مانیتور کردن نهفته‌ی کارایی پارامترهای QoS در شبکه‌های IP و به طور خاص در شبکه‌های خصوصی مجازی ارایه می‌شود. فعالیت‌های اندازه‌گیری باید تابع سیاست‌های اپراتور و اهداف مدیریت کارایی باشند، که آن‌ها نیز به توافقات سطح سرویس (SLA) و نیازهای عملیاتی وابسته هستند و دلیلی برای انجام مانیتورینگ گستردگی کارایی به خودی خود، وجود ندارد.

معماری پیشنهاد شده مبتنی بر یک روش in-service است که در بخش‌های بعدی مفهوم آن توضیح داده خواهد شد. در این روش پارامترهای ترافیکی کاربر به وسیله مانیتورینگ اختصاصی اندازه‌گیری می‌شوند. توابع مانیتورینگ، یک بخش مجتمع از عناصر عادی شبکه را تشکیل می‌دهند. شبیه‌سازی‌هایی که

مبتنی بر ثبت مسیر ترافیک تست با استفاده از ردیابی هستند، نتایج امکان‌پذیر را در استفاده از این مدل نشان می‌دهند. در انتهای این بخش بعضی از نتایج پیاده‌سازی توصیف خواهد شد.

اپراتورهای مخابرات تمایل دارند که خدماتی از مخابرات در شبکه‌های IP ایجاد کنند، که نیازمندی های کیفیت خدمات را به طور جدی برآورده سازند. در نتیجه یک اپراتور باید به ابزار کارآمدی برای مانیتورینگ و کنترل پارامترهای کارایی مربوط دسترسی داشته باشد. به علاوه داشتن دانش کافی درباره رفتار شبکه برای اهداف عملیاتی، بازبینی و تحقیق درباره برآورده شدن توافقات سطح خدمات، بسیار حیاتی و مهم است. تا کنون در شبکه‌های تلفنی سنتی از روش ایجاد دامنه‌های خصوصی منطقی استفاده شده است. اما از آنجایی کهپروتکل اینترنت امروزه در همه جا، از جمله مخابرات عمومی، حاضر است، شبکه‌های خصوصی مجازی مبتنی بر IP به عنوان یک روش مهم برای تهیهٔ خدمات مخابراتی معتبر و ایمن مورد ملاحظه قرار گرفته‌اند.

به طور کلی روش‌های اندازه‌گیری و مانیتور کردن پارامترهای کارایی شبکه به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- روش‌های پسیو مانند snifferهای متداول و وسایل اندازه‌گیری ترافیک
۲- روش‌های اکتیو که در آن بسته‌های مخصوص کنترل یا تست تولید می‌شوند. (مانند ping در روش‌های پسیو، به منظور ذخیره‌سازی و جمع آوری اطلاعات، بسته‌ها به ترتیب از فیلدهای مختلف هدر بسته، دریافت می‌شوند. snifferهای متداول، تحلیل‌گرهای پروتکل و وسایل اندازه‌گیری ترافیک همگی بر این اصل بنا شده‌اند (مانند RMON Probes, NetFlow, NetraMet, ntop, tcpdump). بر خلاف روش‌های اکتیو، مانیتورهای پسیو بار ترافیکی اضافی به شبکه تحمیل نمی‌کنند. گذشته از این ویژگی non-intrusive بودن، روش‌های پسیو را قادر به جمع آوری اطلاعات جزیی فراوان می‌کند. افزون بر این ثبت و نوشتگری تاریخچه از ردپای بسته‌ها در شبکه‌های با سرعت بالا بیشتر به مقدمات مخصوصی برای جمع آوری، ذخیره و پردازش حجم زیادی از داده‌ها نیاز دارد. در عوض روش‌های اکتیو بر مبنای

تزریق بسته‌های probe با استفاده از ICMP عمل می‌کنند. مثال‌هایی از ابزارهای مبتنی بر روش‌های

National Internet Active Measurement Project(AMP) PingER اکتیو عبارت‌اند از:

RIPE's test traffic project و surveyor Measurement Infrastructure

یک روش گسترش یافته که در طبقه‌بندی قبلی نمی‌گنجد استفاده از پروتکل مدیریتی SNMP برای بازیابی اطلاعات از MIB‌های عناصر شبکه است. بسیاری از ابزارها مانند MultiRouter Traffic MIB بر مبنای رای‌گیری (polling) از شمارنده‌های ترافیک در MIB‌های روتر هاست. Grapher گامی به سوی مانیتورینگ توزیع شده به شمار می‌آید، به صورت یک MIB سازماندهی شده است. بنابراین یک مدیر می‌تواند با استفاده از SNMP، اطلاعات ترافیکی را از Probe‌ها به دست آورد.

روش‌های مانیتورینگ کارایی همچنین به دو گروه in-service یا out-of-service تقسیم‌بندی می‌شوند. روشهای out-of-service فقط به ترافیک تستی که به طور خاص تولید شده است، اعمال می‌شوند، در حالی که هدف از روشهای in-service مانیتور کردن ترافیک واقعی کاربر است: مانیتورینگ in-service ممکن است با استفاده از روشهای مختلف اکتیو یا روشهای پسیو غیرمداخلانه انجام شود. در دنباله‌ی این مقاله تمرکز اصلی بر روی مانیتورینگ in-service خواهد بود و مدلی برای مانیتور کردن بسته‌هایی که به منظور برآورد پارامترهای کارایی به ترافیک کاربر اضافه شده اند، پیشنهاد می‌شود. این بسته‌های مانیتورینگ اختصاصی که حامل اطلاعات OAM(Operation, Administration, Maintenance) هستند. ممکن است به عنوان یک روش in-service اکتیو مورد توجه قرار گیرند.

ITU-T سلوک‌های OAM را برای مانیتورینگ کارایی و خرابی در شبکه‌های ATM، استاندارد کرده است. اما بر خلاف ATM، یک پروتکل بدون اتصال با طول بسته متغیر است که به احتمال زیاد مهم ترین دلیل برای ناچیز بودن پروتکل های مشابه در دنیای IP است.

فصل سوم

۳- مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP)

معماری ایده‌ی اصلی، توسعه‌ی یک ساختار مناسب برای مانیتور کردن پارامترهای کارایی شبکه در شبکه‌های IP است. بعضی معتقدند که اندازه‌گیری‌ها و توابع مانیتورینگ باید مطابق با سیاست اپراتور و اهداف مدیریت کارایی محاسبه و با نوع سرویس عرضه شده، تنظیم شود. یک اپراتور شبکه افزون بر آگاهی از رفتار شبکه، باید به مانیتور کردن توافقات سطح سرویس (SLA)‌ها و کیفیت سرویس اشراف کامل داشته باشد. این مهارت‌ها به وسیله‌ی سیستمهای مدیریت شبکه‌ی مبتنی بر مشتری پشتیبانی می‌شود. به علاوه، یک سیستم مانیتورینگ قدرتمند که بتواند کارایی واقعی شبکه را معکوس کند، باید قادر به ایجاد توابع تخصیص ظرفیت پویا باشد.

در این مقاله IPVPN‌ها را به عنوان مبنای مطالعه انتخاب شده‌اند. همان‌طور که در شکل ۷ دیده می‌شود، در مکان‌شناسی فرض شده، یک شبکه‌ی هسته، به وسیله‌ی گره‌های کناری provider و گره‌های کناری مشتری احاطه شده است. شبکه‌های خصوصی مجازی می‌توانند به روش‌های مختلف پیاده‌سازی شوند. شبکه‌های مبتنی بر روتر که "تونل" نامیده می‌شوند، به وسیله اتصالات نقطه به نقطه‌ی روی هم قرار گرفته، ایجاد می‌شوند. با استفاده از کپسوله کردن مسیر کلی یا MPLS، IPSec و عده‌ی دهد که چارچوب انعطاف‌پذیرتر و توسعه‌پذیرتری را برای VPN‌های مبتنی بر سویچ‌های سلولی، یا محیطی ترکیب شده از روترها و سویچ‌ها ایجاد کند.

۱- مانیتور کردن بر مبنای سیاست

در روش نهفته که در ادامه با جزئیات بیشتری تشریح خواهد شد، گره‌های مانیتورینگ باید بتوانند به طور دینامیک و خودکار، مطابق سیاستها و کمکهای اپراتور پیکربندی شوند. شبکه‌هایی که دارای راهنمای سرویس هستند، یک معماری توافقی و عملی برای پیاده‌سازی مانیتورینگ کارایی بر مبنای سیاست دارند. یک اپراتور باید بتواند درباره‌ی زمان، چگونگی و محل قرارگیری توابع مانیتورینگ در شبکه، تصمیم‌گیری کند. از آنجا که چندین شبکه‌ی منطقی، کلاس‌های سرویس مختلف، پارامترهای گوناگون و مقادیر زیادی

از عناصر شبکه در این تصمیم‌گیری قرار می‌گیرند، رابط مدیریتی در این محیط پیچیده، باید بر حسب سیاست‌های مختلف مانیتورینگ بیان شود، این در حالی است که جزئیات سطح پایین، پوشیده هستند.

۲-۳ بسته‌های OAM نهفته

هدف از مانیتورینگ نهفته، اندازه‌گیری پارامترهای کارایی شبکه بر مبنای ترافیک واقعی کاربر است. این بسته‌های مانیتورینگ اختصاص داده شده یا همان بسته‌های OAM، بین بلاک‌های بسته‌ی داده‌های معمولی جای داده می‌شوند. گره فرستنده بسته‌های مانیتورینگی تولید می‌کند که اطلاعات مانیتورینگ را بین هر N بسته‌ی کاربر، به طور متوسط، حمل می‌کند. گره گیرنده بسته‌های مانیتورینگ را کشف و اطلاعات را اضافه می‌کند. سپس آنها را به گره مبدأ برمی‌گرداند. پردازش، ذخیره‌سازی و تحلیل ممکن است به وسیله‌ی سرورهای اختصاصی برای کل شبکه صورت گیرد. همزمان‌سازی کلک‌ها در گره‌های مانیتورینگ، برای اندازه‌گیری تاخیر یک طرفه، برای مثال می‌تواند به وسیله‌ی سیستم موقعیت‌یاب GPS و پروتکل زمانی شبکه (NTP) صورت گیرد. با استفاده از این روش می‌توان نتایج زیر را به دست آورد:

- تعداد بسته‌های گم شده بین گره‌های گیرنده و فرستنده و نرخ گم شدن بسته‌ها در طول دوره‌ی اندازه گیری
- طول پریودهای بدون loss و پریودهای loss که بر حسب تعداد بلاک‌های OAM پشت سرهم - شامل بسته‌های گم شده و تعداد بلاک‌های OAM که بدون loss - بیان شده است.
- نمونه‌هایی از تاخیر انتقال و تغییرات تاخیر، بین گره‌های فرستنده و گیرنده.
- برآورده از ظرفیت استفاده شده (throughput) بین هر جفت از گره‌های کناری فرستنده - گیرنده. برای این کار باید طول متوسط بسته را به دست آورد.

یک قالب از بسته‌های OAM پیش‌نهادی در شکل ۸ نشان داده شده است. هدیر IP معمولی بسته‌های OAM شامل نشانی مقصد گره گیرنده (خروجی) و نشانی مبدأ گره فرستنده (ورودی) است. یک شماره، ترتیب بسته‌های OAM گم شده را کشف می‌کند. گره ورودی تعداد کلی بسته‌های فرستاده شده (به طور

تجمعی) و زمان جاری را در مکان‌های مربوط می‌نویسد. گره خروجی تعداد کلی بسته‌های دریافتی (به طور تجمعی) و زمان جاری را در مکان‌های هدر مربوط قرار می‌دهد.

An OAM block consisting of N packets

۳-۳ نیازمندی‌های شبکه‌های بدون اتصال

مانیتورینگ کارایی در شبکه‌های مبتنی بر پروتکل های بدون اتصال مانند IP اهمیت زیادی دارد. در پروتکل های اتصال‌گرا مانند ATM، هر بسته یا سلول وابسته به یک اتصال منطقی در یک مسیر از پیش تعیین شده قرار می‌گیرد. یک دیتاگرام IP فقط آدرس‌های شبکه‌ی مبدا و مقصد را حمل می‌کند و هیچ تضمینی وجود ندارد که هر دیتاگرام در یک session همان مسیر را از فرستنده به گیرنده طی کند و به همان ترتیب اولیه برسد. در مقایسه با ATM یک تفاوت دیگر این است که IP اجازه می‌دهد بسته‌ها طول متغیر داشته باشند. به همین دلیل باید هنگام برآورد، نرخ‌های انتقال و نرخ گم شدن بسته‌ها مورد توجه قرار گیرد.

در نتیجه در به کاربردن بسته‌های OAM برای نظارت بر پارامترهای کارایی در شبکه‌های IP یک گره ورودی (فرستنده) باید بتواند گره‌های خروجی (گیرنده) را که بسته باید از طریق آن‌ها عبور کند، پیدا کند. این کار به طور خاص با استفاده از آدرس‌های IP مقصد در هدر بسته صورت می‌گیرد. به طور مشابه یک گره گیرنده باید تعیین کند که یک بسته‌رسیده با توجه به آدرس مبدا IP، از کدام گره فرستنده، ارسال شده است. به علاوه، گره گیرنده باید بتواند اندازه‌ی متوسط بسته برای بلوک‌های OAM را محاسبه کند تا در برآورد بهره‌وری و مصرف از این اطلاعات استفاده شود. گرچه ممکن است حالت عمومی پیچیده باشد، این روش در شبکه‌های خصوصی مجازی که مکان‌شناسی، به طور کامل شناخته و مسیریابی محدود شده است، عملی است.

۳-۴ مدیریت شبکه های خصوصی مجازی بر مبنای پروتکل اینترنت (IP) (بخش هفتم و پایانی)

۳-۴-۱ مانیتور کردن ترافیک در شبکه های خصوصی مجازی

هدف از مانیتور کردن ترافیک، اندازه گیری و تخمین loss‌ها، تاخیرها و بهرهوری برای ترافیک IP در شبکه‌های خصوصی مجازی و بین گره‌های کناری provider یا گره‌های کناری مشتری بر مبنای یک مکان شناسی عمومی که در شکل ۱۰ نشان داده شده، است.

همان‌طور که پیش از این بیان شد، طبیعت IP connection-less بودن مساله‌ای اساسی در طراحی سیستم‌های مانیتورینگ است. برای استفاده از بسته‌های OAM در شبکه‌های IP به توابع جستجو (look-up)، لازم است که گره‌های مانیتورینگ خروجی (و ورودی) را تعیین کنند. اگرچه در شبکه‌های خصوصی مجازی، که به وسیله‌ی تونل‌های نقطه به نقطه پیاده سازی شده است، آدرس گره خروجی در یک هدر IP اضافی حمل می‌شود. برای این کار، آدرس، به گره مانیتورینگ خروجی صحیح با آدرس مقصد IP در هدر بسته منطبق می‌شود. در موارد عمومی‌تر یک رویه‌ی مشابه ممکن است به توابع جستجوی پیچیده‌تری نیاز داشته باشد.

۳-۵ عملیات گره‌های مانیتورینگ

توابع مانیتورینگ وقتی فعال می‌شوند که مجموعه‌ای از وضعیت‌های خاص که سیاست مانیتورینگ اپراتور را به طور کامل بیان می‌کنند، پوشانده شوند. برای کلاس‌های یک سرویس مشخص باید در طی پریودهای زمانی مشخصی مانیتور شوند. یک روتر وقتی به عنوان یک گره مانیتورینگ ورودی عمل می‌کند، باید عملیات مانیتورینگ را برای هر VPN انجام دهد (و به طور مشابه به عنوان یک گره مانیتورینگ خروجی). روتر باید شمارنده‌های جداگانه‌ای را برای هر گره خروجی مانیتورینگ به دست آورد تا بتواند توالی تعداد بسته‌هایی را که به هر یک از گره‌های گیرنده فرستاده شده‌اند، نگه‌داری کند. بسته‌های OAM به وسیله‌ی گره ورودی، تولید می‌شوند و به طور متوالی در داخل ترافیک کاربر بین بلوک‌های بسته‌های کاربر قرار می‌گیرند، به طوری که آدرس مقصد به گره مانیتورینگ خروجی اشاره کند. آدرس مبدأ با آدرس

گره مانیتورینگ ورودی هماهنگ می‌شود. شکل ۹ payload بسته OAM را نشان می‌دهد. یک روتر که به عنوان گره مانیتورینگ خروجی عمل می‌کند، باید تعیین کند که بسته‌های رسیده کاربر از کدام گره ورودی رسیده‌اند، با توجه به آدرس مبدأ در هدر بسته. هر گره گیرنده باید یک شمارنده برای هر گره ورودی نگه دارد و عملیات زیر را انجام دهد:

- بسته‌های OAM را از طریق شماره پروتکل منحصر به فرد در هدر بسته پیدا می‌کند.
- یک مهر زمانی در بسته‌های OAM قرار دهد که نشان دهنده زمان جاری در گره خروجی باشد.
- مقدار جاری شمارنده را در بسته وارد کند تا ردپای شماره بسته‌های دریافت شده از گره خروجی را نشان داده شود.
- بسته OAM را به گره ورودی فرستنده برگرداند.

۳-۵-۱ نتیجه گیری روش مانیتورینگ نهفته

داده‌های اندازه گیری شده که به وسیله بسته‌های OAM حمل می‌شوند یا در گره‌های مربوط ذخیره می‌شوند، ممکن است به وسیله گره ورودی آغازین یا یک سرور تنها، پردازش شوند. اختلاف بین تعداد بسته‌های فرستاده شده (Number Of Sent Packets) در بسته n OAM و بسته $n-1$ OAM تعداد بسته‌های فرستاده شده در یک بلوک OAM را مشخص می‌کند. این محاسبات در مورد تعداد بسته‌های دریافت شده (Number Of Received Packets) نیز صادق است (شکل ۹). بنابراین اختلاف این دو نشان‌گر تعداد بسته‌های گم شده در بلوک OAM است. یک نمونه از تاخیر انتقال بین یک گره فرستنده و یک گره گیرنده به وسیله اختلاف بین TimeAtSender و TimeAtReceiver در یک بسته OAM داده می‌شود. بسته‌های مانیتورینگ گم شده از طریق شماره‌های ترتیب گم شده کشف می‌شوند.

هیچ تضمینی وجود ندارد که همه بسته‌ها در یک رشته بین دو گره یک مسیر را در کل دوره‌ی زمانی دنبال کنند. یک راه برای تشخیص تغییرات در مسیر این است که از ابزاری استفاده کنیم که به طور متناوب مسیر بین دو گره کناری را ثبت کند. اگر بسته‌ها به ترتیبی غیر از ترتیب فرستاده شدن دریافت شدند،

اختلاف در ترتیب می‌تواند باعث شود که بلوک‌های OAM شامل بسته‌های بیشتر یا کمتری از تعداد N بسته پیش‌بینی شده باشند. بنابراین یک بسته که متعلق به بلوکی در فرستنده است، ممکن است به دلیل تغییراتی در مسیر، در یکی از بلوک‌های مجاور در گره گیرنده دیده شود. اگر در همان زمان بسته‌ها در این بلوک‌ها گم شوند تعیین این‌که در کدام بلوک loss اتفاق افتاده، همیشه امکان‌پذیر نیست. اگرچه از آنجایی که مقادیر شمارنده در بسته‌های OAM تجمعی هستند، تلفیق تعدادی از بلوک‌های پشت سر هم در واحدهای بزرگ‌تر امکان‌پذیر است.

نتایج

شبکه‌های خصوصی مجازی با داشتن معماری مدیریتی مناسب و پیاده‌سازی صحیح، می‌توانند برای سازمان‌ها مفید باشند، به طوری که دیگر به داشتن یک شبکه خصوصی کامل که منابع زیادی را برای پیاده‌سازی استفاده می‌کند، نیازی نباشد. از طرفی وقتی یک شبکه‌ی خصوصی مجازی برای داشتن ارتباط با دنیای اینترنت بر روی backbone اینترنت سوار می‌شود و بسته‌های آن آدرس IP می‌گیرند، مساله اشتراک منابع پیش می‌آید و ممکن است، در اختیار قرار دادن منابع برای درخواست‌ها در همه‌ی زمان‌ها امکان‌پذیر نباشد. بنابراین باید توابعی را برای تضمین کیفیت سرویس در این شبکه‌ها به کار ببریم. بنابراین ضرورت مدیریت این شبکه‌ها در مقایسه با شبکه‌هایی که برای کیفیت سرویس تضمین پایین‌تری دارند، بسیار محسوس است.

منابع و مأخذ:

- ۱- شبکه‌های خصوصی مجازی VPNs- پدیدآورنده: داریوش زاهدمنش، مهران طریحی- ناشر: نص- ۱۳۸۹
- ۲- راهکارهای مجازی‌سازی در شبکه-پدیدآورنده: محمدرضا نیکوکلام مظفر-ناشر: پندار پارس، مانلی، پارشمن- اسفند ۱۳۹۰
- ۳- شبکه‌های علمی مجازی-پدیدآورنده: سعیدرضا عاملی، کورش گوهريان (ويراستار)-ناشر: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی- ۱۳۸۸